

Sír a három árva. *széles ucsú*

lecifítve az orvosi témára

D=2

Sír a három árva,
 Mex nincs nekük anyjuk,
 Nincs meleg szobájuk,
 Nincs tiszta ruhájuk.

Ne sírjatok árvák,
 Maj lesz jó anyátok,
 Jó a jóisten is,
 Vigyáz a tirátok.

Megy a három árva
 Ki a temetőbe,
 Letérdelnek szépen,
 A sírnak szélére.

Sírval azt kiáltják,
 Gyere haza anyánk,
 Nincsen meleg szobánk,
 Nincs, ki vigyáz rejánk.

Nem mehetek haza,
 Mex megvagyok halval,
 Sok sárga hideg föld
 A testemet nyomja.

Mariékám, kislányom,
 Vigyázz testférxidre,
 Majd egy özvegyasszony
 Kölkeres tikteket.

Rudolf F. J. III.

Oh,hol vagy énnékem szomoru szüz Anyám
Holtig árva leszek,ha te nem nézel rám.
Mert nincs oly fényes nap ki nékem ragyogna,
Nincs emberek között,ki megvigasztalna.

Igaz az árvának hármas a tüköre,
De nagy keserűség bubánat jár vele,
Mert a szegény árvát mindenek utálják,
Ütik,verik,dobják sehol sem pártolják.

Hét éves koromban árvára maradtam,
Mindkét szüleimtől egyedül ~~maradtam~~ hagyattam,
Nincsen aki hozzám csak egy jó szót ~~szólna~~ adna,
Egy kis kenyér helyett arczul ne csapkodna.

Özvegy árva éltén nyilik három virág,
Kit senki sem becsül, lenéz egész világ,
Özvegynek, árvának nincsen pártfogója,
Csak egyedül te vagy fájdalmas szüz Anya.

Azért hozzád jöttem szent képed keresni,
Mert csak nálad tudok kissé megpihenni,
Mert nincs a világon, aki meghallgatnak,
Vagy egy vigasztaló szót énnékem adna.

Maradt még életben egy nagy gazdag néném,
Gondviselőnek, kit rendeltek mellém,
Ugy mint testvérjének gondomat viseli,
Gyenge arczáimat naponkint megveri.

Könnyeim hullanak jaj jaj zápor módra,

Ha egyedül vagyok, gondolok sorsomra.
Mert most olyan irigy, kaján ez a világ,
Egyik nép leköpdös, a másik arczul vág.

Már többször kimentem én a temetőbe,
A szüleim sirjét siratgattam rendre,
Zokogvan jajgatva, föl-föl sóhajtottam,
Kelj föl édes anyám, siró hangon mondtam.

Mig életben voltál, tőled ezt hallottam,
Hogy Mária árvák anyja azt már tudtam,
Kelj föl szülém, kérlek csak egyet szólj hozzám,
Mindjárt öröme gyul kisirdogált orcám.

Jaj de nem hallotta, hiába ~~zokogtam~~ kiáltoztam,
Néma keresztjénél, hiába zokogtam,
Mert a halál álmát oly mélyen alussza,
Hogy árvája szavát meg sem is hallhatja.

Hozzád folyamodom szüz anyám Mária,
Jól tudod, hogy milyen özvegy árva sorsa,
Nézz reám Mária mint özvegy s árvára,
Mert te vagy bus szivem megvigasztalója.

Szomoruságomat én ki nem mondhatom,
Csak a füzfa vessző mutatja példámat,
Mert a többi fának fölfelé gallyai,
Örömmel néznek ki, hóggyha eső éri.

Mert a füzfa vessző mutatja a jelét,
Hogy az árva özvegy lesüti a fejét,
Ez az ut mennyekbe vezet egyenesen,
Ha Isten végzését veszed te szivesen.

A szomoru füzfa mindig sirt, bus vala,
Mióta a Jézus hátát megszagatta,
Jaj lésezn azoknak, kik az özvegy árvát
Bün nélkül megbántják, szidják ésátkozzák.

Mert megszomordott már a füzfa vessző,
Az árvák bántása nem lesz elfelejtő,
Ne hagyj el szent Fiam, de én sem hagylak el,
Meg is jutalmazlak örök dicsőséggel. Amen.

Adataink egyik legértékesebb, középkori históriás tiopusú énekünk egyik változatát közöltük 1975-ben megjelent kötetünkben és a hang-
lemez mellékleten is. Horváthné az első felvétel alkalmával hiányosab-
ban tudta, majd legközelebbi felvételünkkor már bővebben emlékezett
az "istóriás-szövegre". E középkori histórikus énekhez párosult is-
tóriás szövege többször megjelent a 18-19. század folyamán. Megyén je-
les búcsús istóriása-Zóka Antal is-kiadta pnyvájának negyedik éneke-
ként.

Legujabb szent énekek

A szüz Mária olvasójához.

Negyedik ének.

Dallama: Oh áldott szent Isten,,,

Oh hol vagy énnékem szomorú szüz anyám,

Holtig árva leszek, ha te nem nézel rám.

Nézz reám Mária, mint özvegy s mint árva,
Bánatos bus szívem vigasztalója.

Szomoruságomat én ki nem mondhatom,
Csak a fűzfavessző mutatja példámat.

Mert a többi fának fölfelé gallyai,
Örömmel néznek ki, hogyha eső éri.

Mert a fűzfavessző mutatja a lejét,
Árva, özvegy lesüti a fejét.

Ez az út mennyekbe vezet egyenesen,
Ha Isten végzését veszed te szivesen.

Szomorufűzfa mindig sirt, bus vala,
Mióta a Jézus hátá megszagatta,

Jaj leszen azoknak, kik az özvegy és árvát,
Bűn nélkül megbántják, szidják és átkozzák.

Mint megszorodott már a fűzfavessző,
Az árvák bánása nem lesz elfelejtendő.

Az árvák és özvegyek panaszos kenyere,
Felszáll könnyhullásuk a magas mennyekbe.

Angyalok felveszik könnyhullajtásukat,
Istenhez felviszik az ő panaszukat.

Oh, te nyerj kegyelmet szüz anyám Istentől,
Hogy megtisztultahha^{sak} minden bűneimtől.

Hisz te vagy az árvák, özvegyeknek anyja,
Jól tudjátok, mennyben meglesz jutalmatok.

Ne hagyj el szent fiam, de én se hagylak el,
Csak hozzám jöjjetek, várlak tárt kezeikkel.

Együtt örvendezünk a magas mennyeekben,
Az én szent fiamnak nagy dicsőségében.

-

Kétségtelen, hogy a hódosháti gyűjtésünk legtöbb hasonlatot a Bors István által kiadott-és Zókáénak teljesebb-változathoz áll legközelebb szövegileg. Verstanilag Zókáé gyengébb alkotás: mind rimeivel, mind döcögő ritmusával silányabb, hiányosabb átköltést képvisel. Javasolt dallamuk viszont azonos. Mindketten az előttük megjelent változathoz merítettek, Az árva-énekek csoportjába szövege miatt tettük Horváthné énekét

Más helyütt is említettük volt, hogy az istóriás gyakorta fordult a megható, érzelgős történetek-és témákhoz. Ezek között is leggyakoribb volt az árvák és özvegyek sorsa, az árvák panasza, az árva és gazdag rokon szánalmas, elutasító kapcsolata, az árva, özvegy tragikus sors-élménye, és mint alanti énekünknel is látjuk, az árvák és a megszáno rokon kapcsolata. Ezeknek az énekeknek legtöbbször érződik az erőltetett ráhatni akaró szándék. Lenti énekszövegünket Kaposvárott adták ki, Gerő Zsigmond nyomdájában/A hiányos lapon csak ez az egyetlen ének szerepel. Témájánál fogva tettük e csoportba.

Negyedik ének.

Két kis árva siralmas panasza. D: Oh fájdalmas szüzanya...

Oh kedves buzgó hivek, kik ide jöttetek,
Mireánk, kis árvákra most figyelmezzetek,
hallgassátok csak meg, hogy mi történt velünk,
Elmondjuk, de ti is sirni fogtok velünk.

Rettenetes fájdalom járta át szivünket,
Jaj, talán el sem bírjuk mondani ügyünket,
Édes atyánk, anyánk szegénységben éltek,
Az ágyban mind a ketten betegen feküdtek.

Oh, jaj, de sokat sirtunk, nem volt enni való,
Csak egy falat kenyér sem, semmi szánkba való,
Mert a községben is isnség uralkodott,
Senkitől sem kaphattunk betevő falatot.

Szegény jó atyánk meghalt, továbbk nem bírhatta,
Az éhség és a bánat hatalmat vett rajta,
Kedves jó anyánk is harmadnapra meghalt,
Jaj, a mi szivük értük majd hogy meg nem hasadt.

Zokogva mind a ketten borultunk reájuk,
Könnyeinkkel áztattuk gyászos koporsójuk,
Jaj, szomorú óra, mért meg nem halhattunk,
Ki lesz a mi gyámolónk, ki könyörül rajtunk?

Ily keservesen sirtunk, mert árván maradtunk,
Éhség miatt lábunkon már alig állhattunk,
A község birája felfogott bennünket,
De nem hogy könyörülne, számüzött bennünket.

Szekerére rakatott és a szolgájával
Egy másik kis községbe elvitetett azzal;
De a község alatt megállt és ledobott,
Azonnal a kocsival ő visszaroobogott.

Térdeinkre hullottunk, keservesen sirtunk,
Jaj, már most hova legyünk, jaj, merre induljunk?

Megfogom a kezét kisebb testvéremnek,
Bementünk a községbe, hol nem ösmerének.

Vajjon most hova menjünk, hol kapunk kenyeret,
Amivel csillapítsuk már nagy éhségünket?
Egy szép uri házhoz, hogy bekopogtattunk,
A háziur mindjárt reánk mordult.

Álljatok tovább innen szentelen koncsorgók,
Tudom, hogy miért jöttetek, kitakarodjatok!
Kijöttünk, de tovább nem birtunk mi menni,
A kutyájának épppen akkor adtak enni,.

Nem tudtunk hát mást tenni, oda mentünk enni,
A kutya meg örömmel engedett étkezni,
Még a farkával is simogatott minket,
Mint kedves vendégeit, úgy tisztelet bennünket.

Ezt látván a háziur, csudálkozva mondja:
Mi ez! hát még a kutya megk. nyörül rajta?
Én, nagy irgalmatlan, házamból kiüztem,
Talán azért engemet megver a jó Isten!

A két árva jól lakott kutya ételéből,
A háziurnak erre könny folyt szemeiből,

Mondá az árváknak: Jertek most be mindjárt,
Kik vagytok, honnan jöttök? nékem adjátok át.

Elmondta a két árva, kik voltak a szülei,
Hol laktak és hogy hívták, kiknek gyermekei,
A háziur erre székéből felkele,
A szomorú két úrvát mindjárt megölelte.

Mondá nekik: Én vagyok a ti nagybátyátok,
Atyátoknak testvére, s igen gazdag vagyok,
Mától fogva nekem gyermekeim vagytok,
Egyedül csak tietek lesz ez a nagy birtok.

Oh felséges Uristen! nagy a te jóságod,
Mert a szegény árvákat soha el nem hagyod,
Gondot viselsz minden özvegy és árvára,
Engedd, hozzád juthassunk egykor mennyországba.

-

Legujabb szent ének az
á r v á k
és
özvegyekről.

/keresztett tartó angyalka fölött glória/

Nyomatott Paul Károlynál Baján.

-12-4-

Első ének

Dala:Purgatórium tüzében.

Istennek fájdalmas anyja,
Jaj, tekints le az árvákra
Néz le könnyhullajtásaikra, jajszavaikra
Mert nincs aki vigasztalja,
Csak te ó fájdalmas anya.

Semmi vig öröme~~k~~ nincsen
A szegény árváknak itten
Mert az ő jártuk~~k~~, kelésük és lépésük
Szomorú s siralmas lévén,
Mig csak e világon élvén.

Tele van szívök bánattal
És szemeik könnyhullással.
Kesergő jajfohászokkal, zokogással
Mert az árvát az is bántja,
Akinek ninc~~s~~reá gondja.

Mig orcájok elfonyadnak
Az özvegynek és árváknak,
Mindenkitől elhagyat~~n~~ak, utáltatnak,
Még a nap sem úgy süt rájuk,
Gyászba borult koronájuk.

Árvák, özvegyek siralma
Feljut dicső mennyországba
Ott van az árváknak atya, édes anya,
Ki az árvát el nem hagyta,
Mennyekben megjutalmazza.

Me sirjatok szegény árvák
Él Mária édes anyánk,
Majd letörlimozozátokról a könnyhullást
Szemeitek könnyhullását
Megnyitja menynek kapuját.

Mézus ó, fájdalmas szent anyja/ Oh emlékezz fájdalmadra
Viselj gondot az árvákra, szolgáljdra
Mert az árva mindig árva. Ha aranyból van is háza.

Legyen dicsőség Istennek
Atya fiu szentkéleknek
Egyenlő 3 személyek~~nek~~ egy
Istenn~~ek~~

Tisztelet szüz Máriának
A fájdalmas szüz anyának.

AMEN.

Második ének.

Dala: Oh egeknek király miatyánk.

Jézus Krisztus drága piros vére
Hulljon le a szenvedő lelkekre
Kinek kezök égre van emelve
Fájdalmak közt szemük könnyel telve.

Halljátok ezt élő keresztények
Segítsétek kérnek kimult hivek
Imádkozzunk atyánkért, anyánkért
Hitves párunk elhunyt magzatunkért.

Mai napón a sok szegény árva
Édes atyát, anyát mint siratja
Mert Keserü az árva falatja
Kesergi, hogy nincsen atya, anyja.

Az özvegy is kesergi hü párját
Ezer cseppel öxnti könnyzaporát.
Fájdalmában zokog özvegy szive
Hogy föld alatt nyugszik kedves hive.

Jóbarát is kedves barátjáért
Imádkozik szenvedő lelkéért
Kéri Jézust küldje védangyalát,
Szabadítsa lángokból barátját.

Rettenetes az ő kirlódások
Kegyess anya kérünk tekints rájok
Oh kegyess szüz légy vigasztalójok
A kinokból megszabadítójok.

Oltalmadba fogadd mindnyájokat
Szánd meg az ő szörnyü fájdalmokat
Szólj Jézusnak a te szent fiadnak
Szabadulást adjon a holtaknak.

Zápor gyanánt hullanak könnyeink
Mert nem látják szinedet szemcink
Szüntelenül hozzád esedeznek
Oh szüz anyánk nyerj nekik kegyelmet.

Kérünk Jézus öt mély sebeidért
A keresztfán kiontott véredért
Szabadítsd a szenvedő lelkekért
Nyisd meg nénik a magas egeket
Légyen nekik égi birodalom
Mindnyájoknak ezt add meg Jézusom.

AMEN

D

Van egy árva kislány kinn a temetőbe,
Sirdogál szegénke, fáj a szivecskéje,
Jajszavakkal kiáltozza,
Nincsen néki apja, anyja,
Föld gyomrába nyugszik a vigasztalója.

Elmult a fényes nap, immár nyugvóra szállt,
A szegény kis árva most is ott sirdogál,
Kesereg és sir magába,
Mária leszáll hozzája,
Igy szól neki, lányom, nem vagy te már árva.

Ó, Mária deha nincsen édesanyám,
Nincsen nékem földön ki gondot visel rám,
Te vagy legjobb édesanya,
Ki az árvát el nem hagyja,
Tudom, hogy nem leszek én se most már árva.

Hozott néki Mária gyönyörű virágot,
Ne sirasd kislányom a jó édesanyádat,
Mennyekben van, csak ne sirjál,
Rád e földön boldogság vár,
Én vagyok Mária, felnevelő dajkád.

Igy szól a kisleány, Mária jó anyám,
Nem siratom enyám, ha te vagy pátronám,
Te vagy legjobb édesanya,
Ki az árvát el nem hagyja,
Tudom, hogy nem leszek én se többé árva.

-A buzsáki Fehérkápolnánál énekelték, ott hallottam-

Hódoshát, Horváth Györgyné, 1898.

Van egy árva kislány kinn a temetőbe,
Sirdogál szegénke, fáj a szivecskéje,
Jajszavakkal kiáltozza,
Nincsen néki apja, anyja,
Föld gyomrába nyugszik a vigasztalója.

Elmult a fényes nap, immár nyugvóra szállt,
A szegény kis árva most is ott sirdogál,
Kesereg és sir magába,
Mária leszáll hozzája,
Igy szól neki, lányom nem vagy te már árva.

Ó, Mária deha nincsen édesanyám,
Nincsen nékem földön ki gondot visel rám,
Te vagy legjobb édesanya,
Ki az árvát el nem hagyja,
Tudom, hogy nem leszek én se most már árva.

Hozott néki Mária gyönyörű virágot,
Né sirasd kislányom a jó édesanyádat,
Mennyekben van, csak né sirjál,
Rád e földön boldogság vár,
Én vagyok Mária, felnevelő dajkád.

Igy szól a kislány, Mária jó anyám,
Nem siratom anyám, ha te vagy pátronám,
Te vagy legjobb édesanya,
Ki az árvát el nem hagyja,
Tudom, hogy nem leszek én se többé árva.

-A buzsáki Fehérkapolnánál énekelték, ott halottam-

Hódoshát, Horváth Györgyné, 1898.

Legujabb buzgó énekek vasárnapra és az árvák özvegyek siralma a
Szent Vendelhez. Szécsi Ignác, Kömlőn. -1883-ban Bagó Mártonnál.

Oh, szüz Anyám özvegy lettem;
A fényes nap beborult felettem,
Homályosan néz rám még a hold is,
Keserü már nekem még a méz is.

Keserü már nekem ez a világ,
Az is leszen még a halál, le nem vág,
Oh szüz Anyám jöjj el, vigasztalj meg,
Mert ha nem jössz, halva talál sz itt meg.

Olyan sok a szívemnek bánata,
Mint a szememnek könnyhullatása,
Leborulok párom sirhalmára,
Gyászos rózsát ültetek reája.

Könyeimnek ezer csepjét-mondom-
Kedves párom sirhalmát locsolom;
Meglocsolom ezernyi ezerrel,
Jó Istenem, miért is vetted még el?

Könyeimből ültettem a rózsát;
Kedves párom sirhalmán ragyog már,
Ottan ragyog, mint a fényes csillag,
De énreám homályosan csillog.

Midőn az olvasó titkát mondom,
Bánatom könyeim ráhullatom,
Azokból lesz a szép piros rózsám
Szüz Mária oda jön hozzája.

Még azelőtt nem volt semmi szaga,
De már a virágok virága,
Oda hozott oly jó illatokat,
Élőt, holtat mindent megújittat.

Összeszedem öröm lángszerelmem
A rózsából két koszorut fűztem,
Az egyiket kedves szüz Anyámnak,
A másikat kedves hű páromnak.

Máriának odaadtam kezébe,
Hogy tegye fel -szüz Anyám- fejére,
Feltette fejére, ott ragyogott,
Jézus karja kiterjesztve állott.

Várják ők azt, a ki tiszta szivből
K^oszorut köt olvasószemekből;
Meggötheti, a ki csak akarja,
Ki az olvasóját buzgón mondja.

Dicséret, dicsőség az Atyának,
Szentlélekkel együtt szent Fiának,
Tisztelet adassék Máriának. Amen.

-

A további éneket valóban Szilvásy György írta - mint azt a törökkoppányi Pálné mondotta a szöveg után -, az alábbi egri kiadású ponyván.

Legujabb szent énekek és egy ima
A mindenkor segítő szüz Anyához,
Máriához minden szükségben.

Írta: Szilvásy György. - Nyomatott és kapható: az Egri Nyomda-részvénytársaságnál.

A vallásos füzeteket természetesen nemcsak a fenti címen lehetett beszerezni, hanem, mint a többi aprónyomtatvány esetében, a mindenkori búcsúban is árulták ezeket az énekeket.

A kis árva imája

Óh, én szegény elmaradott kis árva,
Kinek nincs már sem atyja, sem anyja,
Akármerre tekintek alá s fel,
Mindenütt csak rínom kell énnekem.

Rózsa volnék, de már elhervadtam,
Mivel korán árván elmaradtam,
Szüleimet nem is ismerhettem,
Majd leszakad az én árva szívem.

Szomoruan sűt még a nap is rám,
Mintha mondaná, hogy vagy kis árvám.
Minden bokor, minden azt kiáltja,
Hogy ez a gyermek atyátlan árva.

Edesanyám tejét meg sem kóstoltam,
Hogy miben az anyai tej, aztat nem tudom,
Mondjátok meg ti kedves gyermekek,
Miben lehet, édes volt-e, nem.

Nincs keserűbb az árva életnél,
Jaj, mert nincs több édesanya egynél.
Ha ezt a jó anyát elvesztette,
Ráborul a fájdalom tengere.

Nagy a világ, se hossza, se vége,
De az árva nem lel nyugtot benne,
Zokogva sir a zárt ajtók mellett,
De nem talál könyörülő szívet.

Ne sirjatok árvák és özvegyek,
Mert halál nélkül nincs örök élet,
Ami keserves itt az elválás,
Oj édes lessz ott a viszontlátás.

/"ezt a históriás éneket Szilvási György írta. Andocson vettük
ezt a könyvet"/

Törökkoppány, Pál Lászlóné, 1906.

Következő énekünk^{et} a neves somogyi "szentember" füzetéből vettük: Mennyei
Istenes Ének a menekülő szt. család egyiptomi futásáról. Az özvegy árvák
éneke a szűz Máriához. Szöllős-györök. Kenderesy Danyi Péter Pál. Nyom.

Kéthelyi M. utóda Kaposvárrott.

-4-

Dagb
Központi Könyvtár

M á s o d i k é n e k

A keséredett szomorú szívű özvegyek árvák
Sírópanasz éneke, a boldogságos szűz Mariához.

Dallama: Mártirok asszonya egek királynéja, stb.

Mind a zápor eső a magas egekből
Ugy hullnak a könnyek árvák szeméből
Árváknak könnyei hulljatok hulljatok
A bus özvegyekkel zokogva sirjatok.
Szegény özvegy árva sirhat keservesen
Nincs ki megölelje csokolja szívesen
Sirval eszi árva bus özvegy kenyerét
Nincs ki csendesítse - bus szíve keservét.
Az egyik árvának, nincsen édes atya
A másiknak nincsen édes stülő anya
A harmadiknak meg sem atyja sem anya
A szegény özvegynek nincsen életpárja.
Bár merre keresse szülőit az árva
Többé őket soha, jaj föl nem találja
Mert a temetőbe a sírok sorába
Nyugszik az özvegyek árvák boldogsága.
Özvegyen és árván ritka az az eset
A szerencse fogjon ő velük jobb kezet
Árvaság özvegység, jaj, de nagy fájdalom
Halálos holtiglan bánat és siralom.
Sirjatok özvegyek zokogjatok árvák
Ti rajtatok úgy sem könyörül a világ
Rég elhullatt a ti örömtök rózsája
Temetőbe nyugszik siron a fejfája.
Fájdalom siralom az árva özvegység
Halálos holtiglan bánat, keserűség
Aranyból legyen is gyöngyvel himzett ágya
Csak azt mondják neki szegény özvegy árva.
Halgassa meg minden jószívű keresztény
A mit eléneklek ez mind világos tény
Nem is volt nem is lesz, oh, de nem is lehet
A ki annyit sirna mind az árva özvegy
Fájdalom siralom az árva özvegység,
Halálos holtiglan bánat keserűség,
Lakhat palotába járhat az biborba
Bus gerlével sirhat nyöghet egy bokorba.
Özvegynek árvának síró panasz hangján
A kék égen még a fényes nap is meg áll,
A szelid holdnak is halavány arczája
Ő is busan tekint az özvegy árvára.
A csillagok is gyász ruhába öltöznek
Özvegyen és árván ők is keseregnek
Minden elmentem őket meg sajnálja,
A hideg világ, jaj csak ő nem szánja.
Árvák édes anyja, oh szép Szűz Mária,
Szegény özvegyeknek kegyes pártfogója
Kegyes szemmel tekintsd az özvegy árvákat
Jusson eszedbe a földi árvaságod.
Miatyánk úr Isten ki vagy a mennyekbe,
Özvegyet és árvát fogadd kegyelmedbe,
Özvegy árvák vagyunk, Óh édes Istenünk,
Engedd egykor veled menyekbe élhessünk.

Ammen.

A falusi kántorokhoz a nép egyszerű gyermeke mindig szívesen fordult sirversek, halotti búcsúztatók, hazafias énekek stb. megírása végett. Ezeknek csak kisebb része került ponyvára, vagy egyáltalán nem, hiszen alkalmi/gyakran családi/ jellegűknél fogva megmaradtak egy-egy faluközösség keretein belül. Előfordult azonban az is, hogy távoli rokon, vagy búcsútestvéri nekszus révén egy-egy temetési ének elkerült származási helyéről. Néha ismert a szerző neve, néha csak az emlékezés, vagy találgatás veszi körül. Az alábbi énekekről a sávolyi Kocza Jenőné/1900/ azt mondotta, hogy somogyi kántor írta, míg vitnyédi énekesünk szerint az egykori kántor, Bolla Géza írta. Ez utóbbi egészen bizonyosra vehető. A két énekes szövegében némi eltérés figyelhető meg. A somogyi változást jelöljük a vitnyédi sorok után/.

Áldott gyermek jér ki a temetőbe, /Árva gyermek...../

Ott nyugszik az anyai szív

A gyászos sirgödörbe. /A gyászos gödörbe/

Szomoruan zug a harang,

Bánat üll minden arcon,

A temető gyászmezején

Könny ragyog a sirhanton.

Ott nyugosznak a halottak,

Ártatlan kis csecsemők,

Kit szülői szívetektől

Elzárt a zord temető.

Jér ki velem árva gyermek,

Jér ki a temetőbe,

Ott nyugszik az anyai szív/.....az édesanyád/

A gyászos sirgödörbe.

"Nem tudom má tovább. Mindenszentek estére énekeltük. Mikor evvel fejezte be a litániát, mindenki sirt...."

Ugyancsak Bollának tulajdonítják ezt a búcsúztató éneket is:
Világ büszke fia Jer a temetőbe,
A sirok halmánál Felej e kérdésre,
Ha jön mindazoknak Eltűnt jeleikben,
Kiknek a zúgó szélJátszik keresztjükkel.

Megfelel a sirjel, Kik fekszenek sorban,
Adós a koldussal, Öreg az ifjúval,
Ó, csak enyhítse meg Eltűntek a porba,
Akik már nyugosznak Ott lenn a sirjokban.

A két éneket az egyszerűség miatt tettük e csoportba, bár inkább a temetési énekek közt lenne a helye. Mind a szövegekere, mind a dalmokra a régies, szép egyszerűségtől elütő cikornyás "kántoros" modorosság a jellemző. A nép mind jobban megkedvelte ezeket a műdalosnótés stílusokat, ami-sajnos ^{az} vizlés-és igényromlás jeleit mutatják, mint az egyéb téren is tapasztalható már évtizedek óta.

Ugyancsak a "kis árva ~~é~~neke" névvel illetik Somogyban azt az érzelmes témájú éneket, ami az első világháború alkalmával került forgalomba/több irredenta-ének társaságában/.

Hová mész kedves kis árva,
Ijjen sirdogálva?
Ugyan mi lehet a bajjod,
Mond meg hamarjába.

Csatában az édesapám,
Föld alatt az édesanyám,
Azér megyek a harctérre,
Megkeresem apám.

Ó, jaj, kedves kicsi árva,
Menjünk akkor együtt,
Nekem izs od van hidvesem,
Kit nem felejtethetek.

Együtt mennek, sirdogálnak,
Jajszóval elindulának,
Hogy megkeressék őket,
Kit látni óhajtanak.
Amind mennek a mezőkön,
Látnak keresztteket,
Rajta vannak fölirva
A honvéd-sereg nevek.

Együtt mennek bandukolva,
Sirtól tovább tántorogva,
Mig egyszer csak megtalálják
A neveket fölirva.

Ó,jaj kedves kis árva,
Nem megyek tovább veled,
Itt nyugszik a hidvesem,
Kiért elfárodтам.

Ezen idegen országban,
Sokat siránkoztam,
Vadvirágból koszorut
Sirjára fonok mostan.

Én is megtaláltam apám,
Kijért fáradoztam,
Kire kegyes sorsom
Mindig rábízhattam.

De már a föld alatt vagyok,
Most lettem csak árva nagyon,
Ha csak a jó[í]szivű népek
Nem lesznek pártomon.

Nemesdéd, Tislér Katalin, 1900.

Mint eddig is láttuk, az "első-személyű" előadásmód gyakori az újabb keletű énekek esetében. Különösen jellemző ez a panaszénekekre, a siralmakra, de egyéb historizáló műfajokra is. A következő énekben is megcsendül az árvánmaradt siralmas hangja; amit egy 1889-ben Bagó Márton által kiadott hiányos füzetből idézünk.

Oh, de fája az én szívem, gyász az én életem,
Árva vagyok, nincs senkim, oh édes Istenem.
Reménycsillagom letűnt, meghaltak szüleim,
Éjjel nappal siratom kedves nevelőim.
Ott a rideg hant alatt pihennek tagjaik,
Jaj, már nem ölelnek engem hült karjaik.
Semmi vig napom nincs mióta már elhagytak,
Nincsen kenyérkeresőim, a sirba szállottak.
Zápor módra hullanak keserűes könnyeim,
Jaj, csak rongyokból állnak testi ruházatim.
Istenem, én Istenem, de gyászos az életem,
Még a kenyéremet is könnyeimmel eszem.
Sehol vigasztalást nem nyerek én számomra,
Csak egyedül én vagyok egy szomorú árva.
Teli van a poharam keserű örömmel,
Jaj énnekem árvának, ki kell üritenem.
Vigasztalást hol vegyek, keresek hiába,
Reám még a napnak is gyászban sűt sugára.
Áldott kedves szüleim kimegyek hozzátok,
Sirotokra borulok és ott én meghalok.
Nem leszek többé árva, megszűnnek bajaim,
A jó Isten veletek imádott szüleim. Amen.

Dala:Szent Anna,Szent Anna...

Óh,szomoru árvák,kesergő özvegyek,
A kiknek bánattal teli van szivetek,
Jertek velem együtt a szüz Máriához,
A szomoru szivek vigasztalójához.

Reménységünk ugyis csak őbenne vagyon,
Isten után,mert ő szeret minket nagyon,
Nem hagy ő el senkit,el nem hagyott soha,
Hisz a szüz Mária nem mostoha anya.

Óh,jaj az árváknak,a bus özvegyeknek,
Nincsen pártfogójuk földön szegényeknek,
Éjjel,nappal sirnak,hol senki sem látja,
Mily sokat szenvednek,csak az Isten tudja.

Sokat szenvednek a szegény özvegyek,árvák,
A kiknek nem kéne,még azok is bántják.
Jaj Istenem,miért teremtettél árvát,
Minek vetted el az édes atyját,anyját.

Zárták volna inkább őket a gyász sirba,
Hogy ne jutottak volna a nagy árvaságra.
Jaj,mert csak az tudja,mi az árvák sorsa,
A ki az árvának kenyerét kóstolja.

Istenem,Istenem,de gyászos az életök,
Könnyel öntözik naponta kenyerök,
Nincs semmi örömök nekik e világba,
Jaj,de csakis árva az a szegény árva!

Szemeit nem meri senkire sem vetni,
Fél az árva,hogy majd ki fogják nevetni;
Ha mások vigadnak,ő meg szomorkodik,
A szüz Máriához ekép fohászkodik:

Tekints az árvákra, oh szép szüz Mária,
Vigasztalad meg őket, ur Jézus szent anyja;
Keserü a pohár, teli van örömmel,
Az árváknak szive nagy keserüséggel.

Vigasztald meg a bus, árva özvegyeket,
Óh derítsd öröme keserüségöket.
Te tudod Mária, mi az árvák sorsa,
Jaj, de keserü annak minden falatja.

Áldó karjaidat terjeszd ki Mária,
Hadd vigadjon tőle a bus özvegy s árva,
Arczokról töröld le a bánat könnyeit,
Egykor élvezhessék a menny örömeit.

Nagy dicsőség egyen a szentháromságnak,
Mennyen s földönlevő örök uraságnak;
Tisztelet adassék a szüz Máriának,
Az árvák, özvegyek vigasztalójának. Amen.

- Az árváknak, özvegyeknek elesettségükben lelki vigasztalást kereső hangja csendül ki szintén a néves sárbogárdi szerzőnek, Bedő Mihálynak, alábbi énekéből: Az özvegyek árvák édes jó anyjához, a boldogságos szüz Máriához. Dallama: Eredendő bűnnek nagy a gonoszsága, vagy: Mártirok asszonya, egek királynéja....

Óh árvák, óh árvák, kesergő özvegyek,
Jól tudom, jól tudom, fáj a ti szivetek,
Jól tudom, a balsors üldöz benneteket,
Halálig bubánat tölti sziveteket.

Óh árvák.....stb.

Jól tudom..... stb.

A hiu hideg világ hozzátok mostoha,
Nem is volt, nem is lesz vigasztokra soha.

(Óh árvák.....stb.)

(Jól tudom..... stb.)

Óh árvák..... stb.

Jól tudom.... stb.

Hozzátok a világ olyan mint a tövis,
Sebet ejt rajtatok,ha imádkoztok is.

Óh árvák..... stb.

Nincs a nagy világon,nincs becsületetek,
Csurig telt keserü pohárt ürittetek,
A kegyetlen balsors így bánik veletek.

Szegény özvegy árva,bármerre tekintsen,
Nincs eki földi sorsán könnyebbitsen,
Nem talál,sehol sem,ki megvigasztalja,
Társadalom között,ki fölmagasztalja,

Ha véletlen eset,kérdi egy jó barát,
Kérdi barátjáról:láttál-e már árvát ?
Ezt feleli:láttam árvát és özvegyet,
Sorsától az ég és föld ura mentsen meg.

Szegémy,özvegy,árva busan jár mindenütt,
Mint a kinek már a halál órája üt,
Oly szomorú,oly bus,mint a szomorufüz,
Benne sok szivtelen ítéletet,gunyt üz.

Ha felkel az özvegy árva az ágyából,
Felsóhajt az égre,Istenem,Istenem!
Nincs apám,nincs anyám,nincs nekem hitvesem,
Jaj de szomorú az özvegy árva sorsa.

Jaj,de szomorú az özvegy árva sorsa,
Megtudja mondani,aki ezt próbálja,
Jaj,mert a világon nincsen segítője,
A gyász-sirban nyugszik kenyérkeresője.

Csak az Istenben van minden bizodaluk,
A szép szüz Mária az ő pártfogójuk,
E siralom völgyben oly sokat könnyeznek,
Azért fáj a szivük,hogy hová legyenek.

Óh, ti keresztények, térjünk a Krisztushoz,
Ne kössük szívünket e gyarló világhoz,
Hiszen ez nem örök, ez csak mulandóság,
Ha megtér, Krisztusnál vár örök boldogság.

Nem e nagy világba maradni születéssel,
Örökké állandó testet nem is nyertél,
Jön érted a halál, mindenkor várhatod,
Nem leszel ily ép test, hanem hamu és por.

Naponta várhassuk az Isten verését,
A nagy káromlásért, amelyeket teszünk,
Mindig csak miértünk könyörög Mária,
Összekulcsolt kézzel az ur Jézus anyja.

Jaj de sok ezeken mindig benned biznak,
Összetett kezekkel hozzád folyamodnak,
Szomorú sorsunkban könyörülj meg rajtunk,
Vigasztaló anyánk, kérd a Jézust értünk.

Óh ha te nem volnál kegyelemnek anyja,
Mi is lenne velünk drága szűz Mária,
Ha te is elhagynál, elpártolnál tőlünk,
Boldogasszony anyánk, mi lenne belőlünk.

Ha gyötör a sorsom, jól megérdemlettem,
Jaj, mert megbántottam a jó Istenemet,
Ilyen bűnös ember ugyan mit is várhat,
Lesz-e az Ur Jézusnál számára bocsánat.

Jertek ide árvák, ezt mondja Mária,
Szomorú szívetek ő megvigasztalja,
Mert az árvák sorsát ő nagyon tudja,
Az árva kenyeret ő is megkóstolta.

A szegény özvegynek gyászos az élete,
Mert már nem tiszteli szeretett gyermeke,
Hogyha eltemették az ő kedves párját,
Nem leli a háznál többé nyugodalmát.

Még a legkisebb is eztet kiabálja,
Reá sem nézhetek azok öreg anyámra!
A szegény özvegynek könybe lábbad szeme,
Siránkozva indul ki a szürüs kertbe.

Isten gyermekei, egy szóm van hozzátok,
Édes anyáttokkal, kérlek jól bánjatok.
Bus özvegyek, árvák, oh, jaj ne sirjatok,
Itt van szüz Mária, a vigasztalótok,
Neki mondjátok el szivetek fájdmát,
Megnyitja tinektek mennyország ajtaját.

A Mária iránti bizalom, remény fejeződik ki egyik énektöredékben, amit
Kálmán József Keszthelyen adott ki.

.....
Ő a bünösöknek legjobb édes anyja,
Az árvát, özvegyet soha el nem hagyja.
Kit ti nem becsültök, ő azt felkarolja,
Az árvát, özvegyet mindig vigasztalja.

Naponta könyörög ő a bünösökért,
Mégis szodalmazuk a sok jóttetteért,
Pedig immár a föld nem győzi tartani,
Föl fog az Istenhez bosszuért kiáltani.

Pedig szüz Mária érettünk sirdogál,
Drága szent orcáján számtalan könny hullt már,
Ugy, hogy az ur Jézus maga megsokalja,
Hogy értünk annyit ~~lax~~ sir az ő édes anyja.

Mennyei angyalok őtet bátoritják,
De nagy sirástól szüntetni nem tudják,
Nem tudja szüntetni maga sem sirását,
Mert látja a népnek a nagy gonoszságát.

Óh, ti keresztények, térjünk a Krisztushoz,
Ne kössük szivünket e gyarló világhoz,
Hiszen ez nem örök, ez csak mulandóság,
Ha megtér, Krisztusnál vár örök boldogság.

Nem e nagy világba maradni születéssel,
Örökké állandó testet nem is nyertél,
Jön érted a halál, mindenkor várhatod,
Nem leszel ily ép test, hanem hamu és por.

Naponta várhassuk az Isten verését,
A nagy káromlásért, amelyeket teszünk,
Mindig csak miértünk könyörög Mária,
Összekulcsolt kézzel az ur Jézus anyja.

Jaj de sok ezereken mindig benned biznak,
Összetett kezekkel hozzád folyamodnak,
Szomorú sorsunkban könyörülj ~~ne~~ rajtunk,
Vigasztaló anyánk, kérd a Jézust értünk.

Óh ha te rem volnál kegyelemnek anyja,
Mi is lenne velünk drága szűz Mária,
Ha te is elhagynál, elpártolnál tőlünk,
Boldogasszony anyánk, mi lenne belőlünk.

Ha gyötör a sorsom, jól megérdemlettem,
Jaj, mert megbántottam a jó Istenemet,
Ilyen bűnös ember ugyan mit is várhat,
Lesz-e az Ur Jézusnál számára bocsánat.

Jertek ide árvák, ezt mondja Mária,
Szomorú szívetek ő megvigasztalja,
Mert az árvák sorsát ő nagyon tudja,
Az árva kenyeret ő is megkóstolta.

Jaj, de sir az árva, hullanak könnyei,
A bus özvegyekkel de fáj a sziveik,
Drága szüz Mária, vigasztald meg őket,
Hallgasd meg szüz anyám sok könyörgésünket.

Óh te vigasztaló szentséges szüz anyám,
Hallgasd meg az árva szomorú panaszát,
Nézd, hogy keseregnek, könnyeket öntöznek,
Drága szent képednél sirnak és reszketnek.

Azért ne sirjatok és ne zokogjatok,
Mert a szüz Mária édes jó anyátok,
Nem hagy el benneteket, mert ő nem mostoha,
Majd a sziveteket ő megvigasztalja.

Kedves testvéreim, el ne csüggedjeteK,
Mert az Isten anyja könyörög érteteket,
Csak őtet kérjétek összekulcsolt kézzel,
Ő is kéri Jézust érettünk mennyekben. Amen.

A fenti éneket is tartalmazó kiadvány a keszthelyi Mérei-féle nyomdából került ki: Buzgó szent ének a boldogságos szüz Mária képének eredetéről c. A hosszú strófasorból álló szöveg nem annyira éneklésre szánt, inkább imaszerű moralitás, esdeklő fohász, afféle "hangos meditáció" az élet sorsproblémiról.

A tájunkon is népszerű Bujtor Antal egyik füzetének éneke szintén a szomorú özvegység keservét idézi: Legujabb énekek minden szent helyre. Összeállította Bujtor Antal. Részvénynyomda, Szigetvár.

Az özvegyi bus élet.

Az özvegyi bus élet, Jaj de keserű lehet,
Fáj a szívem, szomorú, Könnyem két orcámra hull,
Éjjelem és nappalom Bánat és aggodalom,
Mert a kedves jó párom Elfödte a sirhalom.
Mint madár a fogságba, Vagy a kalitkába,
Én is magányosságba Jutottam özvegy sorba.

Jaj pedig az özvegynek Mert ők kesereghetnek,
 Nagy az ő szivbánatjok Nincsen vigasztalójuk.
 Akárminő kegyesen Süssön a nap fényesen,
 Az özvegynek homályos, Mert az élete gyászos,
 De mégis van reményem, Él még édes Istenem,
 Aki megvigasztalhat S örökké boldogithat.

Ez a szöveg koldus-énekként is funkcionált, s feltehetően ennek köszönhető, hogy protestáns környezetben is ismert énekké vált, bár változatában, illetve ebbéli szerepében állandó-monoton egydallamúság a jellemzője, s így inkább az énekparódia hangulatát kelti.

Borbély Teréz által énekelt Sir a három árva kezdetű ének egyik változatának szövegét közöltük ugyan régebbi kötetünkben⁰⁰, aminek dallamát és első változat-szövegét azért mutatjuk be e fejezetünkben is, mert adatközlőnk első felvételünkkor azt mondta, hogy "kódis bácsiktól" tanulta. Énekesünktől közel 800 világi és szakrális anyagot gyűjtöttünk; s gyakran előfordult, hogy egyik-másik rákérdező adatunkra nem tudott válaszolni; későbbi gyűjtésünkön viszont jól improvizált feleletet kaptunk. Lehetséges, hogy az akkor keresett Három árva ballada juttatta eszébe ezt az éneket-szöveget, amit hallhatott régebben koldusoktól is, vagy jó adatközlő szüleitől, vagy cselédtársaitól is. Több hasonló eset kapcsán, úgy vélem, mind a szöveget, mind a dallamot maga állította össze egy gyermekkor^{er}i halvány emléktöredékeiből.

Sir a három árva,
 Mer nincs nekük anyjuk,
 Nincs meleg szobájuk,
 Nincs tiszta ruhájuk.

Ne sirjatok árvák,
 Maj lesz jó anyátok,
 Jó a Jóisten is,
 Vigyáz at tirátok.

Megy a három árva
 Ki a temetőbe,
 Letérdelnek szépen
 A sirnak szélére.

Sirval azt kiáltják,
 Gyer^e haza anyánk,
 Nincsen meleg szobánk,
 Nincs, ki vigyáz reánk.
 Nem mehetek haza,
 Mer meg vagyok halval,
 Sok sárga hideg föld
 A testemet nyomja.

Mariskám, kislányom,
 Vigyázz tesféridre,
 Majd egy özvegyasszony
 Fölkeres tikteket.

-
 Csurgó, Borbély
 Teréz, 1913.

A Borbély-féle ének hangulati-érzelmi, s tartalmi szempontból is, mint-
ha parafrázisa lenne a most közölt énekünknek, amit egy hiányos fü-
zet 8.lapján találtunk: Özvegy árvák éneke. Dallama: Mária jó anyánk...

Ó, szomorú árvák,
Kesergő özvegyek,
Kinek nagy bánattal
Van tele szivetek.

Jertek velem együtt
A szűz Máriához,
Szomorú bus árvák
Édes jó anyjához.

De mély ez a tenger,
De mély az érzete,
De még annál mélyebb
Az árva keserve.

Mert nincs édes anyja,
Nincsen édes atyja,
Csak a szűz Anyában
Van minden bizalma.

Azért ne sirjatok
Árvák és özvegyek,
Égben találjátok,
Kit úgy szerettetek.

Ne sirjon szivetek,
Ó, mert van anyátok,
Édes szűz Mária
Visel gondot rátok.

Egy hiányos füzet harmadik énekét akarta a szerkesztő-szerző fel-
használni mondandójának érzelmi alátámasztására, amit egy régibb
szöveg/hallás, leírás?/alapján igyekezett összeszerkeszteni. Ez azon-
ban alig-alig sikerült neki-a ponyva alapján-, mert hol hatsoros, hol
négyesoros, majd háromsoros szakaszokba akarta kényszeríteni az ere-
detileg -valószínűleg- 5 soros strófákat. Egyébként az árvák vigasz-
talásául felhasznált szép szöveget jól választotta meg: a kesergő Má-
ria siralomhangját veti össze az árvák és özvegyek panaszaival.
Ének a fájdalmas szűz Máriához, a szomorú árvák vigasztalójához. Nótá-
tája: Purgatórium tűzébe.../Felbontásunk szerint közöljük az 5 soros
strófás éneket/.

Óh, kesergő szűz Mária,
Elbágyadott kegyes anya,
Miként nézted fiadat, magzatodat,
Jaj, hogy meg nem hasad szived,
Hogy meghalt kedves szülötted.

Jézus szenved fájdalmakat,
Rettenetes nagy kínokat,
Te is szörnyü bánatokat, siralmakat,
Szivedbe mélyen érzettél,
És keserves anya lettél.

Óh, Mária ki ne szánna
Sok bánatid, aki tudja,
Már huszonnégy esztendeig, oly sokáig,
Szomoru nagy árvaságra,
Maradtál itt e világba.

Siralmas jajszavaiddal,
Kiáltasz nagy fájdalommal,
Szent fiadtól elmaradtál, megfosztattál,
Nincs már neked örömed,
Jaj, mert meghalt szép szülötted.

Zokogással, könnyhullással,
Tele volt szived bánattal,
Nagy árvaságra maradtál és jutottál,
Szent szivedben megfosztattál,
Jaj, mily nagy gyászba borultál.

Istennek fájdalmas anyja,
Jaj, tekints le az árvákra,
Nézz le könnyhullatásikra, jajszavaikra,
Mert nincs aki vigasztalja,
Csak te, óh, fájdalmas anya.

Semmi végörömünk nincsen,
A szegény árváknak itten,
Mert az ő jártok, kelésük és lépésük,
Szomoru siralmas lévén,
Még csak e világon élvén.

Tele van szivök bánattal,
És szemök könnyhullással,

Kesergő jajfohászokkal, zokogással,
Mert az árvát az is bántja,
Akinek nincs reá gondja.

Szép orcájok elfonyadnak,
Az özvegyeknek, árváknak,
Mindenkitől elhagyatnak, utáltatnak,
Még a nap sem úgy süt rájuk,
Gyászba borult koronájuk.

Árvák, özvegyek siralma,
Feljut dicső menyországba,
Ott van árvák atyja, édesanyja,
Ki az árvát el nem hagyja.
Mennyekben megjutalmazza.

Ne sirjatok szegény árvák,
Él Mária édesanyánk,
Majd letörli orcátokról,
Szemeitek könnyhullását,
Megnyitja mennynek kapuját.

Jézus fájdalmas szent anyja,
Óh emlékezz fájdalmidra,
Viselj gondot az árvákra, szolgálóidra,
Mert az árva mindig árva,
Ha aranyból van is háza.

Nagy dicsőség Istennek,
Atya, Fiu, Szentléleknek,
Egyenlő három személynek, egy Istennek,
Tisztelet szüz Máriának,
A fájdalmas szüz anyának. Amen.

-

Legujabb szent ének

boldogs. szüz Máriának keserves könnyhullatásának
emlékezetére
az árvák és özvegyek siralma.

Budán, 1884. Nyomatott Bagó Márton és fiánál.

Árvák vigasztalója.

Dallama: Ime hogy magzatja született a Szűznek.

1. Sir egy árva kis lány kint a temetőben
Térdepelvén, zokog, kesereg szívében,
Jajszavakkal kiáltozza:
Hogy nincsen már atyja, anyja,
Föld gyomrában nyugszik a vigasztalója.
2. Imádkozik szegény, és újra följajdul,
Keserves könnysepje anyja sirjára hull,
Kelj fel, kelj fel édes anyám,
Nincs a ki gondot visel rám,
Nem maradt e földön senki ilyen árván.
3. Elmúlt a fényes nap, immár nyugvóra száll,
A szegény kis árva mégis ott sirdogál,
Imádkozik, sir magában,
Mária leszállt hozzája,
Igy szól: ne sirj lányom, nem vagy többé árva.
4. Oh Mária, de ha nincsen nékem anyám,
Nincsen itt a földön ki gondot visel rám,
Oh mert olyan rossz a világ
Rokonaim is megutálnak
Vigasztalás helyett bánatot okoznak.
5. Hozott néki mennyből gyönyörű virágot,
Ne sirasd kis lányom az édes anyádat,
Mennyekben van, csak ne sirjál,
E földön rád boldogság vár,
Én vagyok tenéked felnevelő dajkád.
6. Ne sirj lányom ne sirj, majd lesz édes anyád,
Mennyből szüz Mária gondot visel terád
Egykor a csillagos égben,
Velem örvendezzél mennyben,
Örökön örökké tartandó örömben.
7. Ezt mondván a kis lány: oh édes szüz anyám,
Nem siratom anyám, ha te vagy pátronám,
Te vagy legjobb édes anya,
Ki az árvát el nem hagyja,
Tudom nem leszek már soha többé árva.

Amen.

Óh, mennyország tündöklő szép fényes csillaga,
Hallgasd meg, hogy könnyörög hadözvegy és árva,
Nincsen aki szánja, hogyha sir az árva,
Csak te, árvák, özvegyek legkegyesebb gyámja.

Elmaradtam árvákkal, szenvedő betegen,
Nem volt, óh, egy falatka betevő kenyerem.
Sir az árva gyermek, óh, anyám mit egyek,
Én az ágyba zokogva, Szüzanyám, mit tegyek.

Eredj fiam, hisz vannak gazdag rokonaim,
Mondd meg, hogy mind éheznek kisebb testvéreid,
Hogy én beteg vagyok, arról is szóljatok,
Hátha talán megesne a szive rajtatok.

Megy az árva zokogva, sose tett még ilyet,
De a gazdag rokonok még megsem hallgatták,
A három árvára a kutyákat uszítják.

Sir az árva gyermek, óh, anyám mit tegyek,
Óh, szüzanyám, mi van a számomra megírva,

Megy az árva zokogva, tovább megyen sirva,
Egy utca szegleténél a legkisebb gyermek,
Zokogva kiált fel, én tovább nem megyek,

Nem megyek, nem tudok, már tovább nem bírok,
Jó emberek egy falat kenyeret adjatok.

De az árvák panaszát senki sem hallgatá,
Igy érik el az árvák a szomorú tanyát,
A nagy beteg anyát, ki már nem is hallhatta
Árvái panaszát.

Jön a hajnal aranyos, biboros köntösben,
A szomorú kis házba világ sem özönt be,
Ó, jaj mit látni ott, négy halovány halott,
Három árva anyjával egy ágyba nyugodott.

É szép Szüz Mária hozzájuk leszállott,
Lelküket felvitte a fényes mennyországba,

Horvátkút, Nemes Árpádné

D=2

Bolla Géza vitnyédi kántor búcsúztató éneke

Világ büszke fia jer a temetőbe,
 A sírok halmánál felelj e kérdésre,
 Ha jön mindazoknak eltűnt jeleikben
 Kiknek a zúgó szél játszik keresztjükkel.
 Megfelel a sírjel, kik fekszenek sorban,
 Adós a koldussal, öreg az ifjúval,
 Ó, csak enyhítse meg, eltűntek a porba,
 Akik már nyugosznak ott lenn a sírjokban.

Áldott gyermek jer ki a temetőbe,
 Ott nyugszik az anyai szív
 a gyászos sírgödörbe,
 Szomoruan zúg a harang,
 Bánat ül minden arcon,
 A temető gyászmezején
 Könny ragyog a sírhanton,
 Ott nyugosznak a halottak,
 Ártatlan kis csecsemők,
 Kit szülői szívetekből
 Elzárt a zord temető.

01
 bejött az árva gyermek

Jer ki velem árva gyermek,
 Jer ki a temetőbe,
 Ott nyugszik az anyai szív,
 A gyászos sírgödörbe,
 -nem tudom tovább. Mindenszentek estére énekeltük, mikorevvel
 fejezte be a litániát. Mindenki sirt-

Vitnyéd, ? 1912.

20